

Aan Provinciale Staten

DATUM	21-12-2021	NUMMER PS	Voegt de griffie toe
DOMEIN	BDO	COMMISSIE	BEM
STELLER	Hans Rijnten	TELEFOONNUMMER	06-21124703
NUMMER	UTSP-628609770-97	PORTEFEUILLEHOUDER	Strijk

Onderwerp Statenbrief:

Groeisprong Utrecht 2040 – update december 2021

Voorgestelde behandeling:

Ter informatie

Geachte dames en heren,

Essentie/samenvatting

Er wordt een groeisprong voorzien in de Utrechtse regio. In de Omgevingsvisie van de provincie Utrecht is vastgelegd dat dit moet gebeuren met behoud van een goede kwaliteit van de leefomgeving. Tijdens de behandeling van de Begroting 2022 ([Motie 96; Langetermijnstrategie](#)), de Kadernota 2022–2025 ([Motie 69; Financien met focus en visie](#)) en eerder al van de Begroting 2021 ([Amendement 40a](#)), heeft u gevraagd om een vooruitblik op de financiële ontwikkelingen in de periode 2025 tot 2040 die gepaard gaan met de groeisprong. In het project 'Groeisprong Utrecht 2040' worden de vijf belangrijkste groeiopgaven in samenhang geduid en voorzien van een financiële onderbouwing op basis van een rekenmodel. Op 29 september 2021 hebben we hierover een werksessie met uw Staten georganiseerd onder leiding van de Argumentenfabriek. In deze Statenbrief informeren we u over de volgende fase van inhoudelijke verdieping en financiële doorrekening van de groeiopgaven. Daarbij gaan we ook in op de momenten waarop wij uw Staten in dit traject willen betrekken.

Inleiding

De provincie Utrecht staat voor een aantal grote uitdagingen om de groei van de regio verantwoord vorm te geven. Naar verwachting woont er over dertig jaar een kwart meer mensen in de provincie Utrecht dan nu. Een groei van die omvang, met behoud en versterking van de unieke Utrechtse kwaliteiten, vraagt om een integrale schaalessprong in denken én investeringen. In de Omgevingsvisie zijn de provinciale ambities hiervoor weergegeven, maar een vijftal thema's vraagt in dit kader om extra aandacht:

- Wonen; een opgave van 10.000 woningen per jaar erbij voor de provincie Utrecht;
- Economie en gezondheid; voor een toekomstbestendige economie in 2040;
- Natuur en recreatie; Groen is onze kwaliteit, hoe verbinden we die aan de groeiopgaven?
- Energie en klimaat; uitwerking IPPC-rapport inclusief bodemdaling Veenweidegebied;
- Bereikbaarheid; schaalessprong voor zowel OV, fiets als mobiliteitstransitie.

De aanpak van de stikstofproblematiek loopt mee in de verkenning van de Groeisprong Utrecht 2040, maar is lastig onder te brengen. Het is een brede opgave, die we moeten oplossen om op het gebied van woningbouw, mobiliteit, natuur en economie verder te kunnen. Feitelijk geldt dit ook voor energie en klimaat dat als opgave zo dominant en alles omvattend wordt, dat het direct van invloed is op de (beleids)ruimte binnen andere thema's. Juist deze integraliteit maakt de Groeisprong Utrecht 2040 zo uitdagend.

In verschillende Moties en Amendementen heeft uw Staten aandacht gevraagd voor de lange termijn financiële ontwikkelingen in de begroting van de provincie Utrecht. Hiervoor hebben wij de concernopgave 'Groeisprong Utrecht 2040' gestart. In juni 2021 bent u hierover geïnformeerd via een [Statenbrief](#) en op 29 september 2021 hebben we een werksessie voor uw Staten georganiseerd, waarin is gesproken over de trends en onzekerheden binnen de opgaven van de Groeisprong en over het gewenste gebruik van het eindproduct. Na de werksessie hebben we TwynstraGudde en Rebel Group betrokken voor de volgende fase van de Groeisprong Utrecht 2040 waarin de 5 groeithema's inhoudelijk verder worden verdiept en (modelmatig) de vertaalslag wordt gemaakt naar financiële consequenties.

Een belangrijk onderdeel van deze opgave is het opstellen van een samenhangend beeld van de toekomstige ontwikkelingen. Juist in de wisselwerking tussen de groeiopgaven zitten kansen voor slimme combinaties; hoe zorgen we voor energieneutrale bouw, een circulaire economie, gezonde mobiliteit en een natuurinclusieve landbouw? Uitkomst kan ook zijn dat nadere keuzes gevraagd worden, omdat blijkt dat er sprake is van onderlinge afhankelijkheid of randvoorwaardelijkheid (zonder stikstofruimte geen ontwikkelruimte, groei van aantal woningen alleen mogelijk indien bereikbaarheid op niveau is etc). De inzet van het nieuwe Kabinet zal daarbij een belangrijk vertrekpunt zijn voor onze groeisprong en ook de Europese dimensie moet niet worden onderschat. Ondertussen staan de gemeenteraadsverkiezingen voor de deur en het jaar erop is de provincie aan de beurt. De uitvoering van deze concernopdracht vindt daarmee plaats in een zeer dynamisch en complex samenspel van omstandigheden.

Toelichting (plan van aanpak)

TwynstraGudde en Rebel Group zijn gestart om samen met ons de inhoudelijke verdieping en financiële vertaalslag voor de groeiopgaven vorm en inhoud te geven. Een kenmerk van integrale, gebiedsgerichte transitieopgaven is een hoge mate van onzekerheid en adaptiviteit. Dit vraagt om een goed raamwerk dat inzicht biedt in de inhoud en onzekerheden met bandbreedtes voor scenario's en gelijktijdig de mogelijkheid biedt om te werken aan de uitwerking van een rekenmodel met onderliggende investeringen. Voor dit raamwerk is een plan van aanpak opgesteld waarbij een aantal strategische pijlers centraal staan:

- *Toekomstverkenning door futuring-methode*
Voor de formulering van mogelijke scenario's wordt de 'futuring-methode' gebruikt: toekomstverkenningen en trendanalyses op basis van big data, expert judgement en co-creatieve workshops. Bij het verkennen van toekomstige kansen en bedreigingen gaan we op zoek naar signalen en herkenbare trends in het heden, om vandaar uit de patronen te duiden en door te redeneren wat dat voor de groeiopgaven betekent. Hiervoor worden de dimensies van brede welvaart van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) gebruikt. De invulling gebeurt in nauwe samenspraak met de trendanalyse 'brede welvaart' van de provincie Utrecht.
- *Financieel modelleren om inzicht te geven*
De keuzes en ambities in de groeisprong worden vertaald in financiële effecten voor de provincie. Hierbij is het mogelijk een aantal beleidsopties en/of -interventies aan- of uit te zetten. Dit vertaalt zich vervolgens in de daaruit voortvloeiende kosten en (maatschappelijke) baten. Voor de bruikbaarheid is het belangrijk om het rekenmodel te voorzien van een overzichtelijk dashboard met informatie dat in één oogopslag helderheid biedt.
- *Regionale en nationale samenwerking*
De groeisprong maken we niet alleen als provincie. Het is een vertaalslag en nadere concretisering van de Omgevingsvisie die samen met onze regionale partners is opgesteld. Daarnaast wordt het denkwerk dat de afgelopen jaren al is verricht in reeds lopende samenwerkingstrajecten zoals U-ned en de verstedelijkingsopgave in de regio Amersfoort, vanzelfsprekend meegenomen en als basis gebruikt voor de verdere doorrekening van scenario's bij de groeisprong. In dit traject worden de belangrijkste partners ook meegenomen, zodat het draagvlak voor de benodigde samenwerking blijft behouden en wordt versterkt. Dit commitment is nodig om te blijven meedenken over de gezamenlijke opgaven en de vertaalslag te maken naar een regionale investeringsagenda.
- *Lerend strategisch vermogen*
Een onderdeel van deze opgave is ook het versterken van het strategisch vermogen van de organisatie. Daarom hebben wij de bureaus gevraagd ook aandacht te besteden aan de vraag hoe we de ervaringen in dit traject goed kunnen borgen.

Dit levert de volgende vier producten op:

1. Inhoudelijke validatie van toekomstige opgaven; integraal beeld 2040 van groeiopgaven, met *visual*
2. Financiële vertaalslag groeiopgaven; basisscenario's modelmatig doorgerekend en inzichtelijk via dashboard
3. Samenwerking nationale/regionale partners; plan van aanpak voor betrokkenheid en commitment partners
4. Start implementatie versterking strategisch vermogen organisatie.

Financiële consequenties

De resultaten van de doorrekening van de financiële consequenties in de Groeisprong Utrecht 2040 zullen in eerste instantie worden meegenomen in de Kadernota 2023-2026. Dit is wat ons betreft geen eenmalige exercitie, maar een proces dat we op verschillende momenten zullen herhalen om op die manier stapsgewijs invulling te geven aan de Groeisprong (iteratief, adaptief).

Vervolgprocedure/voortgang

Met uw Staten geven we invulling aan de concretisering van de Groeisprong 2040. Tijdens de werksessie van 29 september 2021 heeft u ons een aantal waardevolle suggesties meegegeven voor het eindproduct:

- Scenario's die helpen bij het toetsen van besluiten, een stresstest op de route richting toekomst;
- Hulpmiddel bij het flexibel inspelen op ontwikkelingen en formuleren van beleidsprogramma's;
- Input voor het lange termijn financiële beleid;
- Het aanscherpen van keuzes en inzicht geven in de mogelijke rol van de provincie bij opgaven;
- Een nulmeting voor huidig en nieuw beleid;
- Hulpmiddel bij communicatie en lobby en inspiratie voor samenwerkingspartners.

In de verdere uitwerking zullen we hier zoveel mogelijk rekening mee houden. Via werksessies met uw Staten zorgen we ervoor dat u in tussenstappen wordt meegenomen. Hiervoor is reeds een aantal data gepland. Onderstaand een eerste overzicht met daarbij de kanttekening dat de korte doorlooptijd en de dynamiek in dit traject maakt dat wij de precieze invulling van de werksessies nog nader moeten invullen. Aan de invulling voor de informatiesessie op 12 januari 2022 wordt hard gewerkt. Deze staat helemaal in het teken van de financiën. Naast een toelichting op het Provinciefonds en de Motorrijtuigenbelasting, gaan we ook in op alternatieve vormen van bekostiging, middelen van derden (Rijk, Europa) en de liquiditeit.

Wanneer	Wat	Wie	Toelichting
November 2020	Amendement 40a	VVD, aangenomen	Grenzen aan de combinatie van investeren en het inzetten van Reserves
Juli 2021	Motie 69; Financien met focus en visie	D66 e.a., aangenomen	Instellen van strategische functie met een integrerend karakter
Juni 2021	Statenbrief Groeisprong	PS	Informeren van PS over de verkenning door GS van de financiële consequenties van 5 groeiopgaven
29 september 2021	Inspiratiesessie start Groeisprong Utrecht 2040	PS, Argumentenfabriek	De uitkomsten van deze sessie zijn gebruikt voor aanscherping van de uitvraag voor de 2 ^e fase.
November 2021	Motie 96; Langetermijnstrategie	VVD e.a., aangenomen	Een nieuwe concernbrede opgave voor strategie en kennisontwikkeling
24 november 2021	BOT-bijeenkomst Mobiliteit; OV-sessie	PS, Schaddelee	BOT sessie voor Mobiliteit die aansluit bij Groeisprong 2040
12 januari 2022	Infosessie provinciale financiën	PS, Strijk	Toelichting op de grootste provinciale inkomstenbronnen, de werking daarvan en mogelijkheden voor nieuw belastinggebied.
26 januari 2022	Werksessie PS Groeisprong Utrecht 2040	PS, GS, TwynstraGudde & Rebel Group	Inhoudelijke uitwerking van de 5 groeiopgaven met integraal beeld. Koppeling met trendanalyse (brede welvaart).
16 februari 2022	Werksessie PS Groeisprong Utrecht 2040	PS, Strijk, TwynstraGudde & Rebel Group	Game met financiële scenario's voor de Groeisprong Utrecht 2040
16 maart 2022	Werksessie PS Groeisprong Utrecht 2040	PS	PM – i.o.m. TwynstraGudde & Rebel Group
30 maart 2022	Werksessie PS Groeisprong Utrecht 2040	PS	PM – i.o.m. TwynstraGudde & Rebel Group

Zoals bekend is afgelopen week landelijk het nieuwe coalitieakkoord van VVD, D66, CDA en CU gepresenteerd. Hier valt te lezen dat het Rijk in de komende jaren grote bedragen uittrekt voor diverse investeringen aangaande o.a. bereikbaarheid (€7,5 mrd. tot 2030), klimaat en energie (€35 mrd. tot 2030), en stikstofproblematiek (€25 mrd. tot 2030). In het akkoord wordt ook aangegeven dat de automobilist vanaf 2030 moet gaan betalen naar gebruik. Daarnaast gaat het Rijk met provincies in gesprek over de financieringssystematiek na 2025, waarbij de mogelijkheid voor een groter eigen belastinggebied wordt betrokken. Hier worden ook de alternatieven voor de motorrijtuigenbelasting (MRB) bij meegenomen. Vanzelfsprekend zullen wij deze inzichten en de ontwikkelingen in de komende maanden meenemen richting de Kadernota 2023.

Het eindbeeld van de Groeisprong Utrecht 2040 kan worden meegenomen als onderdeel van debat in het tweede kwartaal van 2022 met een eerste financiële vertaalslag naar de Kadernota 2023-2026. Daarnaast lijkt het goed bruikbaar bij de voorbereidingen van de verkiezingsprogramma's voor de Statenverkiezingen 2023 of bij het op te stellen nieuwe coalitieakkoord en overdrachtsdocument. Het eindbeeld is daarmee tegelijkertijd een startpunt voor de stapsgewijze nadere invulling en concretisering van de Groeisprong Utrecht 2040.

Bijlage(n)

- Bijlage Statenbrief 'Groeisprong Utrecht 2040 – update december 2021'; procesplaat TG/Rebel

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen